

Specifičnosti razvoja osoba s intelektualnim poteškoćama

UJEDNAČENOST RAZVOJA OSOBA SA INTELEKTUALNIM POTEŠKOĆAMA (MR) PREMA STUPNJEVIMA

Lake IP (MR)	IQ 50-70
Umjerene IP (MR)	IQ 35-50
Teže IP (MR)	IQ 20-35
Teške IP (MR)	IQ 0-20

UJEDNAČENOST RAZVOJA OSOBA SA INTELEKTUALNIM POTEŠKOĆAMA (MR) PREMA STUPNJEVIMA

Navedeni stupnjevi ograničavaju potencijale
osobe, stavljajući pred njih zadatke u skladu
kategorijom/grupom u koju su klasificirani

OSOBE S LAKIM IP

IQ = 50-70

- razvojna dob = 7-12 god
- najveći dio populacije s MR (oko 85%)

OSOBE S LAKIM IP

KOGNITIVNI RAZVOJ

- logičko mišljenje
- učenje – po modelu, vlastito iskustvo
- razmišlja o konkretnim situacijama
- akademske vještine - do razine 6. razreda (čitati, pisati i računati)

OSOBE S LAKIM IP

SOCIJALNI RAZVOJ

- ovisan o mišljenju drugih
- prihvaca socijalna pravila
- želi pripadati grupi
- socijalne vještine (razvijaju u periodu 0-5 g)
- odrasla dob ➔ socijalne i radne vještine
- prikladna podrška – uspješan život u zajednici samostalno ili uz minimalni nadzor

OSOBE S LAKIM IP

EMOCIONALNI RAZVOJ

- razvijen osjećaj vlastite vrijednosti
- brine o svojim bližnjima
- emocije: radost, žalost, ljubav, mržnja, povjerenje, nepovjerenje, empatija
- manje razvijene emocije: savjest, seksualna ljubav
- agresija usmjerenja prema određenim osobama

OSOBE SA UMJERENIM IP

IQ = 35-50

Razvojna dob = 4-7 godina

10% od ukupnog broja osoba s MR

OSOBE SA UMJERENIM IP

KOGNITIVNI RAZVOJ

- mišljenje egocentrično
- govor konkretan
- steknu vještine komuniciranja tijekom ranog djetinjstva
- može ih se uvježbavati
- u akademskim vještinama neće napredovati više od razine 2. razreda
- uz nadzor se mogu brinuti o sebi

OSOBE SA UMJERENIM IP

SOCIJALNI RAZVOJ

- interes za vršnjake
- identifikacija sa "važnom" osobom (ovisan o njoj)
- poteškoće u prepoznavanju društvenih pravila
- zaštićeni uvjeti rada
- dobra prilagodba života u zajednici, ali uz nadzor
- mogu se naučiti samostalno kretati u poznatim sredinama

OSOBE SA UMJERENIM IP

EMOCIONALNI RAZVOJ

- slaba kontrola impulsa
- emocije: radost, žalost, sram, strah od greške, početak empatije, osjećaja krivnje i savjesti
- agresija usmjerenata na "važne osobe"

OSOBE SA TEŽIM IP

IQ = 20-35

razvojna dob = 2-4 godine

obuhvaća 3-4% osoba s MR

OSOBE SA TEŽIM IP

KOGNITIVNI RAZVOJ

- mišljenje sinkretično (bez povezivanja)
- uči preko konkretnih iskustava
- usvoje malo ili uopće ne usvoje vještine govorne komunikacije
- mogu uvježbati osnovne vještine potrebne za brigu o sebi
- u odrasloj dobi mogu obavljati jednostavne zadatke u dobro nadgledanim uvjetima

OSOBE SA TEŽIM IP

SOCIJALNI RAZVOJ

- zauzet osobama u obitelji
- interes za vršnjake je malen
- ovisan o emocionalnom stanju terapeuta
- većina se dobro prilagodi životu u zajednici (ako nisu prisutna multpla oštećenja)

OSOBE SA TEŽIM IP

EMOCIONALNI RAZVOJ

- princip "ugode-neugode"
- ne podnose odgađanje ugode
- vlastito tijelo centar svijeta
- emocije: strah, srdžba, radost, ponos
- agresivnost usmjerena prema van

OSOBE SA TEŠKIM IP

IQ = 0-20

razvojna dob = 0-2 godine

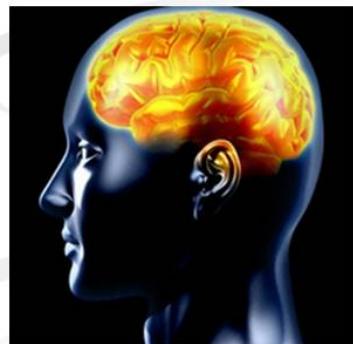
obuhvaća 1-2% ljudi s MR

Optimalni razvoj odvija se u visokostrukturiranoj okolini s trajnim nadzorom i pomoći, te individualiziranim pristupom

OSOBE SA TEŠKIM IP

KOGNITIVNI RAZVOJ

- učenje refleksno, treningom
- briga o sebi, i vještine komuniciranja – “dril”

OSOBE SA TEŠKIM IP

SOCIJALNI RAZVOJ

- psihofiziološka homeostaza
- socijalno vezivanje
- nema interesa okolinu
- neki mogu obavljati najjednostavnije zadatke u nadgledanim i zaštićenim uvjetima

OSOBE SA TEŠKIM IP

EMOCIONALNI RAZVOJ

- pretežno zauzet vlastitim dijelovima tijela
- bazalne emocije: strah, srdžba, relaksacija
- agresivnost usmjerenja na sebe

BIOLOŠKE TEŠKOĆE

- Teškoće u senzoričkoj reaktivnosti - način na koji primamo informaciju kroz osjetila

BIOLOŠKE TEŠKOĆE

- **Teškoće u senzoričkoj obradi** - kako osmišljamo zaprimljenu informaciju

BIOLOŠKE TEŠKOĆE

- **Tonus mišića, motoričko planiranje i održavanje redoslijeda** - način na koji koristimo naše tijelo u svrhu planiranja i izvršavanja odgovora na zaprimljenu informaciju (problemi s voljnim kretanjem svojega tijela)

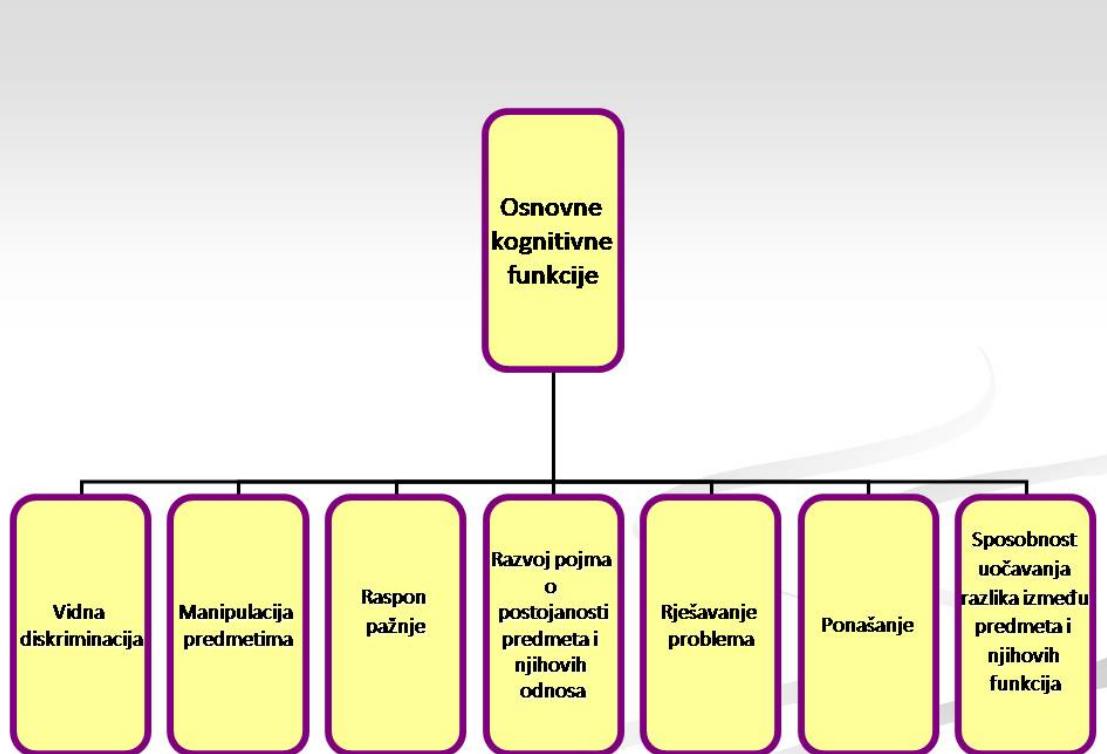
KOGNITIVNI RAZVOJ DJECE S INTELEKTUALNIM POTEŠKOĆAMA

KOGNITIVNI RAZVOJ DJECE S MR

Područje kognitivnog razvoja odnosi se na:

- način na koji djeca razvijaju sposobnosti razmišljanja
- mentalne procese pomoću kojih dijete pokušava razumjeti i sebi prilagoditi svijet koji ga okružuje

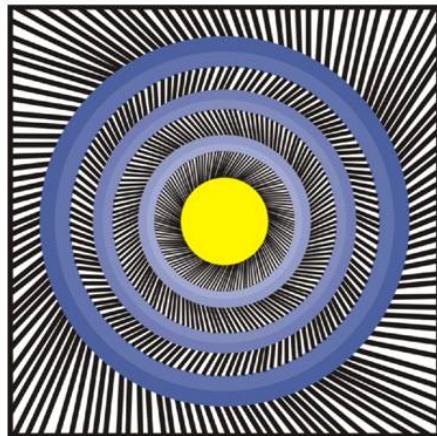

KOGNITIVNE SPOSOBNOSTI

Djeca s MR prolaze iste razvojne faze i istim redoslijedom kao i djeca bez teškoća, samo što:

- razdoblja traju duže
- postoji teškoća pri prijelazu iz jedne faze u drugu
- razvoj završava na nižoj razini od kronološke dobi

PERCEPCIJA KOD OSOBA S INTELEKTUALNIM POTEŠKOĆAMA

PERCEPCIJA

Psihički proces kojim zahvaćamo predmete i pojave vanjskog svijeta u cjelini, na osnovu informacija iz senzornih organa

Poteškoće percepcije kod osoba s IP

Brzina prepoznavanja određenog perceptivnog sklopa – osoba mora duže biti izložena određenom podražaju da bi ga mogla percipirati

Teškoće slušne percepcije

- smetnje koncentriranog slušanja
- smetnje razlikovanja i pamćenja glasova, riječi i govornih cjelina

PRIKLADNA POSTUPANJA

1. uporaba jasnih, kratkih rečenica s poznatim riječima
2. ponavljanje izrečenog
3. provjera razumijevanja
4. upotreba perceptivnih potkrepljenja

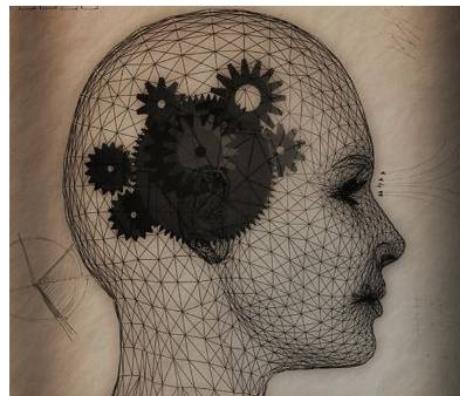
Teškoće vidne percepcije

- vidno-prostorne orientacije
- diskriminacije oblika po izgledu, položaju i smjeru
- diskriminacija boja
- razlikovanje figure od osnove (prvog plana i pozadine)
- vidne integracije i vidno-motoričke koordinacije
- konstantnost percipiranja oblika i veličina

PRIKLADNA POSTUPANJA

Jednostavna i pregledna sredstva bez suvišnih detalja, a usmjerena na zadatak

PAMĆENJE

PAMĆENJE

Mogućnost
USVAJANJA
ZADRŽAVANJA
i
KORIŠTENJA
informacija

PAMĆENJE

1. **Osjetno ili senzorno pamćenje** – senzacije koje se kratko pamte

- ehoičko pamćenje - slušno (2 sec)
- ikoničko pamćenje - vidno (0,5 sec)

- omogućuje percepciju (primjećivanje) podražaja

PAMĆENJE

2. **Kratkotrajno pamćenje**

- kodiramo (obrađujemo) podatak i na taj način ga šaljemo dalje
- to je radno pamćenje - traje od nekoliko sekundi do nekoliko minuta

Kapacitet KTP je ograničen
na 7 ± 2 informacijskih
cjelina (čestica)

Kratkotrajno pamćenje

PRIMJERI:

8 4 7 9 = četiri informacijske cjeline

73 75 74 89 = četiri informacijske cjeline

FBICIAUSA = tri informacijske cjeline

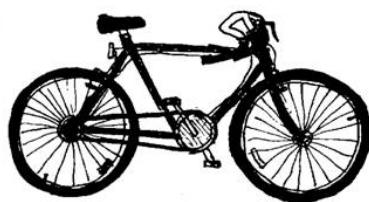
PAMĆENJE

3. Dugotrajno pamćenje

- neograničenog kapaciteta i trajanja
- vrlo je važno dobro organiziranje
 - znaci za dosjećanje
 - selektivna percepcija (lakše pamtimo ono što je bitno, neobično, drugačije, zanimljivo)

Šta se sve pamti?

1. Šta je ovo?

2. Šta je bicikl?

3. Kada ste zadnji put vozili bicikl?

4. Kako vozite bicikl?

= PERCEPTIVNO PAMĆENJE

Šta se sve pamti?

- Po čemu je poznat Sigmund Freud?
- Kako se zove film u kojem glume Brad Pitt i Angelina Jolie?
- Gdje se nalazi Eiffelov toranj?
- Navedi napoznatije njemačke marke automobila!

⇒ **Činjenice, pojmovi, opća znanja**

⇒ **SEMANTIČKO PAMĆENJE**

Šta se sve pamti?

- Dan kada ste položili prijemni ispit za fakultet
- Posljednje ljetovanje
- Maturalna večera
- Prvi poljubac
- Svađa sa najboljom priateljicom/prijateljem
- Batine koje ste dobili od roditelja

⇒ **(Emotivno obojeni) doživljaji iz vlastitog života**

⇒ **EPIZODNO PAMĆENJE –
AUTOBIOGRAFSKO PAMĆENJE**

Šta se sve pamti?

- Zakopčavanje gumbi
- Guljenje krumpira
- Plivanje, skijanje
- Vožnja bicikla, vožnja automobila
- Sviranje instrumenta
- Pletenje, šivanje

⇒ **Vještine, motoričke radnje**

⇒ **Automatski, nesvjesno**

⇒ **PROCEDURALNO PAMĆENJE**

Krava

Drvo

Banana

INTERNI MATERIJAL ZA POLAZNIKE PROJEKTA MENTALNOG ZDRAVLJA

Dr.sc. Dubravka Šimunović, prof.v.šk

Bicikl

Pas

INTERNI MATERIJAL ZA POLAZNIKE PROJEKTA MENTALNOG ZDRAVLJA

Dr.sc. Dubravka Šimunović, prof.v.šk

Naranča

Kamion

Medvjed

Jabuka

Konj

**Na koji način ste
pamtili pojmove?**

MNEMOTEHNIČKE STRATEGIJE

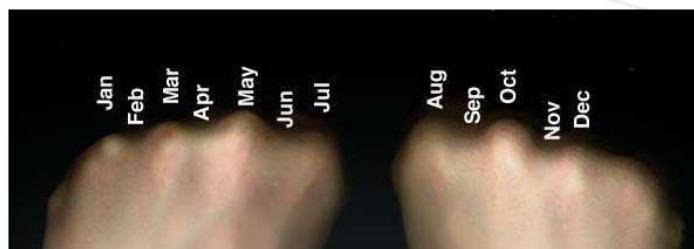
Tehnike koje osoba upotrebljava kako bi nešto lakše zapamtila

Mnemotehnike

Služe zadržavanju sadržaja koje bismo najvjerojatnije zaboravili, a nastoji se:

- povezati nepovezano
- naći dobre znakove za dosjećanje
- učiniti besmisleno smislenim

PRIMJER

Moja vrlo znatiželjna majka je svima
uvijek nabrajala planete.

Merkur, Venera, Zemlja, Mars,
Jupiter, Saturn, Uran, Neptun, Pluton

STRATEGIJE PAMĆENJA

NESEMANTIČKE STRATEGIJE

1. Ponavljanje - čestica koje se trebaju zapamtiti (tehnika uzastopnog ponavljanja)
2. Perceptivno grupiranje

SEMANTIČKE

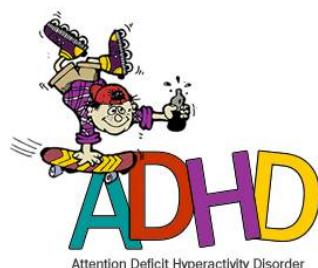
1. **Asocijacije**
2. **Imaginacija**
povezivanje čestica s nekom slikom ili pričom (npr. krava koja jede bananu na biciklu)
3. **Organizacija** (čestica u pojmovne kategorije - razvrstavanje hrane, životinja)

- Osobe s IP imaju poteškoće u pamćenju
- Individualne razlike – kratkoročno/dugoročno više pogodjeno
- Omogućiti strategije lakšeg upamćivanja

PAŽNJA

Sposobnost da se usmjerimo na bitnu informaciju, a da isključimo manje značajne misli i osjete

Uzroci poteškoća zadržavanja pažnje

Unutarnji faktori

- dob
- hiperaktivnost
- teškoće u učenju
- mentalna retardacija
- emocionalni problemi
- bolest
- umor

Okolinski faktori

- ometajući podražaji u okolini (buka)
- monotoni glas terapeuta/edukatora
- težina sadržaja
- količina informacija

Pažnja

■ zadržavanje

- zapovjedni izričaji (Pazite!; Ovo je važno! ...)
- promjena obilježja podražaja (glasa, položaja, boja)
- neobični/ neočekivani podražaji
- emocionalno obojeni podražaji
- predah – za podizanje energije, itd.

STRATEGIJE ZA POVEĆANJE PAŽNJE

1. organizirati prostor tako da u njemu nema mnogo nevažnih poticaja
2. ponuditi zadatke koji su u skladu sa sposobnostima djeteta
3. raščlaniti zadatke u izvodljive korake
4. davati jasne upute
5. služiti se rječnikom koji je u skladu s rječnikom koji je dijete razvilo
6. osjetilna sredina uravnotežena (u intervenciji posvetiti podjednaku pažnju slušnim, vizualnim i taktilnim poticajima)

KOMUNIKACIJA I RAZVOJ GOVORA

1. Vokalizacija
2. Mimika
3. Slušanje
4. Geste
5. Razumijevanje

Učenje govora

- Uporaba riječi, brbljanje radi zadovoljstva glasanja
- Namjerna uporaba riječi
- Sposobnost svrhovite upotrebe riječi

Poteškoće govora kod mentalno retardirane djece

- Receptivni govor
- Ekspresivni govor - ekspresivne gorovne vještine (izgovor, bogatstvo rječnika) zaostaju za razumijevanjem govora

MOTORIČKI STATUS

Motorički razvoj djeteta s intelektualnim poteškoćama

■ djeca s IP prolaze kroz stupnjeve motoričkog razvoja:

- u znatno dužem vremenskom periodu
- sa mnogo više nespretnosti
- sa puno više vježbanja da bi usvojili pojedine motoričke aktivnosti i vještine
- ovisno o stupnju intelektualnog oštećenja, pojedine motoričke aktivnosti i vještine predviđene za predškolsku dob, djeca s IP ne mogu usvojiti

Motorički razvoj djeteta s intelektualnim poteškoćama

Odstupanja se u fizičkom razvoju ogledaju u osnovnim antropometrijskim dimenzijama (visina, težina, proporcija tijela i sl.)

Odstupanja u motoričkom razvoju u:

- neuskladenosti pokreta
- njihovoj nesvrshodnosti
- opsegu pokreta
- kvaliteti pokreta

Motorički razvoj djeteta s intelektualnim poteškoćama

- posturi
- automatskim posturalnim reakcijama
- kontroli zdjelice
- mišićnoj snazi
- ravnoteži, koordinaciji, balansu
- hodu (lokomocija)
- intenzitetu tonusa
- razvojne etape

Motorički razvoj djeteta s intelektualnim poteškoćama

- senzomotorici** (usklađivanju pokreta tijela sa osjetnim podacima)
- finoj motorici** (hvatori, uskladjivanje rada mišića, ruku, šake i prstiju)
- lateralizaciji**
- bol**
- disanje**

Hod djeteta sa Down-syndrom-om

FILM HOD DS

Hod djeteta sa Down-syndrom-om

- sporiji, kraći koraci
- šira baza oslonca
- hipotonija
- labavost ligamenata
- smanjena mišićna snaga
- drugačiji obrasci pokreta od tipičnih vršnjaka
- važna pomoć fizioterapeuta u razvoju pravilnih obrazaca pokreta

Problemi

- djeca s IP mogu izvoditi pokrete bez svjesne kontrole (potrebna fizički suport)
- mogu duže zadržati absurdne pokrete
- kod djeteta s IP izostaje autoregulacija - dijete bez teškoća samo prepoznaje i ispravlja motoričke pogreške
- poteškoće pri automatizaciji pokreta (neki nikada ne dosegnu)
- neracionalni i nesvrhoviti pokreti